

Audrius Sabūnas. Tokijas pilnas lietuviškos kultūros

2025-aisiais buvo minimos lietuvių tautos genijaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gimimo metinės, o jų atgarsiai atvilnijo ir iki Tokijo. Tiesa, patį apogėjų M. K. Čiurlionio metinės pasieks kitamet - pavasarį Japonijos visuomenei duris atvers būtent šiam iškiliam lietuvių tapytojui ir kompozitoriui skirta paroda „Vidinis žvaigždėlapis“. Kitas reikšmingas įvykis - 2025-aisiais atšoktas čionykštės bendruomenės įkūrimo dvidešimtmetis. Šios dvi sukaktys tarytum magnetas pritraukė lietuviškos kultūros ir į pačią Tekančios Saulės šalį.

Audrius Sabūnas, Japonijos lietuvių bendruomenės pirmininkas

Japonijos lietuvių bendruomenės archyvo nuotraukos

Kauno, mieste, kuriame praleidau nemažai laiko, mėnesiniame leidinyje „Kaunas pilnas kultūros“ pristatomas šio miesto kultūrinis gyvenimas. Turbūt mažai rastūsi abejojančių tokio pavadinimo taiklumu. O štai jei pasakyčiau, kad lietuviškos kultūros daug ir tolimame Tokijuje, neretam knietėtų pasikasyti smilkinį ar palaikyti tai *lapsus linguae*. O šiame straipsnyje kaip tik apie tai ir yra rašoma - kaip 2025-aisiais lietuviškos kultūros ženklų buvo prisipildžiusi Japonijos sostinė.

Japonijoje tiek mokestiniai, tiek mokslo metai prasideda balandžio 1-ąją, nors Naujieji sutinkami kaip ir Vakaruose - gruodžio 31-osios ir sausio 1-osios sandūroje. O kultūros sklaidos požiūriu naujieji metai prasidėjo vasario pabaigoje - vasario 25-ąją. Tą vakarą Europos namuose Tokijuje kartu su lietuvių diplomatais, lietuvių diasporos, ES narių diplomatinio korpuso atstovais ir garbingais japonų svečiais iškilmingai paminėtos 107-osios Lietuvos valstybės ir

35-osios Nepriklausomybės atkūrimo metinės. Šia proga buvo surengtas M. K. Čiurlionio muzikos koncertas, o ambasados prieigos papuoštos šio menininko tapybos šedevrų – „Pilies pasakos“, „Angelo preliudo“ ir kitų – reprodukcijomis. Trumpą Čiurlionio koncertą „Hommage à Čiurlionis“ ir tautinę giesmę atliko į Japoniją atvykęs Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas Čiurlionio kvartetas. Tai įvyko praėjus vos kelioms dienoms po Vasario 16-osios minėjimo su bendruomene Lietuvos ambasadoje Japonijoje.

Muzikiniai ir vaizduojamojo meno tiltai

Velykų lietuvių bendruomenė Tokijoje būrėsi švęsti praėjus savaitei po šios kalendorinės šventės. O paskutinę balandžio savaitę, balandžio 30 d., lietuviškos kultūros garsai aidėjo „Kojamada“ didžiojoje salėje, kur vyko Japonijos dainų vakaras, inicijuotas Kaune gyvenančios Japonijos ir Lietuvos draugystės asociacijos (JALFA) garbės narės, šių šalių kultūrinių ryšių puoselėtojos Astos Kavaliauskaitės. Tarp atlikėjų – Keiko Borjeson, viena žymiausių džiazo vokalistė Japonijoje, kanklių muzikos atlikėja, 2018-2021 m. ambasadoje Vilniuje rezidavusio ambasadoriaus žmona Juko Jamasaki (Yuko Yamasaki) su kolektyvu ir AK choras, vadovaujamas Akihito Kinašio (Akihito Kinashi).

Lietuviškos kanklės, kuriomis skambina Juko Jamasaki su savo kolektyvu | Kazutaka Doi nuotrauka

Kitas reikšmingas su Lietuva susijęs renginys – tvirtas Druskininkuose įsikūrusio šių laikų lietuvių kompozitoriaus ir dirigento Jurijaus Kalco muzikinis tiltas. Dar šiemet rugpjūčio 14–17 d. Vilniuje, Rumšiškėse ir Druskininkuose vyko jo organizuojami ir diriguojami koncertai, kuriuose ne tik japonišką, okinavišką, bet ir lietuvišką giesmių ir klasikinių kūrinių repertuarą atliko japonių choras „Chorus INFINITI“, kurio branduolį sudaro Kunitačio aukštosios muzikos mokyklos (koledžo) choro absolventės.

30
Balandžio
2025

Lithuania - Nihon
Dainų vakaras

リトアニアと日本を音で結ぶ
- 友好の夕べ -

Keiko Borjeson
ジャズ

Asta Kavaliauskaite
日本・リトアニア友好協会
JALFA名誉会員

山崎裕子
カンクレス

AKchoir
民族音楽ゴスペル

2025年4月30日(水) 18:30~ 20:00
入場無料

会場：小山台会館3階大ホール
東京都品川区小山4-11-12 (東急目黒線 武蔵小山駅西口より徒歩3分)

主催：AKchoir (エーケークワイア) 後援：駐日リトアニア共和国大使館
協力：神戸ユダヤ教徒研究會、黒バンの会、ami hayama、
北政リトアニア専門店Svente (スベンテ)
お問い合わせ：090-6039-3913(AKchoir 事務局) info@akchoir.com

リトアニアと日本を音で結ぶ
- 友好の夕べ -

2025年4月30日(水)
18:30~ 20:00/入場無料

日本が誇るカリスマジャズピアニスト「ケイコ・ボルジェソン」
国際的に高い評価を受けるアーティストとして、ケイコは1980年代から世界各地で演奏活動を行っている。現在、アメリカ、スウェーデンを拠点として、世界各地にライブツアーを行っている。クラシックを基盤にジャズ、フュージョン、現代音楽など、多岐にわたるジャンルを演奏している。また、音楽家としての活動だけでなく、教育活動にも力を入れている。ケイコは、リトアニアの音楽家と交流し、リトアニアの音楽文化を世界に紹介している。

リトアニア伝統楽器・カンクレス奏者「山崎裕子」
2018年から3年間、東京の音楽学校でリトアニアの音楽教師として活動し、伝統楽器「カンクレス」の演奏を指導している。山崎は、リトアニアの音楽文化を日本に紹介し、リトアニアの音楽家と交流している。

民族音楽ゴスペルグループ「エーケークワイア」
2018年に結成された民族音楽ゴスペルグループ。メンバーは、リトアニア、日本、アメリカなど、多岐にわたる国籍の音楽家から構成されている。グループは、リトアニアの民族音楽とゴスペルの融合を追求し、世界各地で演奏活動を行っている。

リトアニア友好協会 JALFA 名誉会員「Asta Kavaliauskaite」
2018年の創立以来、日本とリトアニアの友好関係の発展に貢献している。Asta は、リトアニアの音楽文化を日本に紹介し、リトアニアの音楽家と交流している。

18:00 開場
18:30 開会の挨拶
18:45 Keiko Borjeson 演奏
19:10 リトアニアとカウナス市の紹介
19:30 山崎裕子 AKchoir
(カンクレスと民族音楽ゴスペル)
20:00 閉会の挨拶

会場：小山台会館3階大ホール
東京都品川区小山4-11-12 (東急目黒線 武蔵小山駅西口より徒歩3分)

Japonijos ir Lietuvos dainų vakaro plakatas | Kazutaka Doi nuotrauka

Tokijuje lapkričio 3 d., kai Japonijoje švenčiama Kultūros diena, įvyko pasaulinė J. Kalco opuso „Hymnus ad Caritas“ (liet. „Himnas meilei“) premjera. „Hymnus ad

Caritas“ – tai muzikiniu kūrinio paverstos eilės iš apaštalo Pauliaus Pirmojo laiško korintiečiams, vienas gražiausių ir viltingiausių literatūros tekstų apie meilę. Ši kūrinį ir iš penkių dalių sudarytą „Missa Brevis. Pro pace“ lotynų kalba atliko veiklos trisdešimtmetį minintis mišrus choras „Sazanami“. Kompozitorius viešėjo Japonijoje jau penktą kartą ir kiekvienąkart jis buvo šiltai priimamas chorų vadovu ir choristų. Tačiau šie metai ypatingi tuo, kad įsiliejo ir okinaviškasis bei čiurlioniškasis koloritas: kompozitorės iš Okinavos Naoko Zukeran kūrinį „Heiwa no tane“ (liet. „Taikos sėklos“) dirigavo J. Kalcas, Čiurlionio „Gloria“ – solistas ir dirigentas Jasutošis Arakis (Yasutoshi Araki). Tad nors šviesa sklinda gerokai greičiau už garsą, o Čiurlionis apskritai garsėjo kaip sinestetikas (tapydamas girdėjo muziką, o kurdamas muziką regėjo vaizdinius), Čiurlionio muzika dalies japonų ausis bus pasiekusi anksčiau nei akis – paveikslai.

Tokią „inversiją“ galima teisinti ir tuo, kad japonų visuomenė pirmąkart turėjo galimybę susipažinti su Čiurlionio paveikslais dar 1992 m., o su muzika – net penkeriais ar net septyneriais metais vėliau (neskaitant 1973 m., kai Čiurlionio muzika skambėjo Japonijoje rodytame Jono Meko filme, o pirmąkart japonų muzikologo Ičio Kato (Ichiro Kato) dėmesį Čiurlionio kūryba patraukė dar dešimtmečiu anksčiau). Koncerto metu salė buvo sausakimša – vakarinėje Tokijo dalyje susirinko pusė tūkstančio žiūrovų. Beveik neabejotina, kad tai nėra kultūrinių mainų pabaiga ir dar išgirsime J. Kalco muziką skambant tiek Tokijoje, tiek už jo ribų.

J. Kalco ir Sazanami koncertas | Sazanami choro archyvo archyvo nuotrauka

Jei pirmieji du koncertai daugiausia subūrė Lietuvai, jos kultūra besidominčius japonus, trečiasis, 2025-uosius vainikavęs Andriaus Mamontovo akustinis koncertas buvo neeilinis įvykis pačiai bendruomenei – pasiklausyti šio atlikėjo į vieną vietą susirinko, ko gero, didžiausias būrys lietuvių nuo pat lietuvių

bendruomenės įkūrimo šioje šalyje pradžios. Koncertas įvyko lapkričio 23-ąją jaukioje ir gana erdvioje Tokijo centre įsikūrusioje britiškoje užėigoje „What The Dickens“. Japonijoje gyvenantys ir po šią šalį keliaujantys lietuviai kaip viena didelė šeima traukė jau klasika tapusius tiek A. Mamontovo solo, tiek „Foje“ laikų hitus – „Saulės miestas“, „Mono arba stereo“ ir jau keturiasdešimt metų skambančią „Laužo šviesą“. Koncerte dalyvavo ir su A. Mamontovo muzika susipažino ir lietuvių antrosios pusės bei Lietuva ir jos kultūra besidomintys japonai. A. Mamontovui atliekant „Marso kanjonus“, prie jo prisijungė jau anksčiau minėta K. Borjeson ir šis duetas suteikė koncertui dar daugiau išskirtinumo. Pasitelkę į pagalbą Japonijos ambasadą ir Globalios Lietuvos departamentą, organizatoriai po koncerto garsiojo muzikanto lengvai nepaleido – įvyko neformalus pasisėdėjimas, kurio metu A. Mamontovas su susirinkusiaisiais dalinosi mintimis apie pilietiškumą, muziką ir kitas temas.

A. Mamontovas su koncerto organizatoriais | Japonijos lietuvių bendruomenės

archyvo nuotrauka

Lapkričio mėnesį Lietuvos vardą garsino ir sėkmingai pasirodžiusi sportininkų rinktinė Tokijuje vykusiose kurčiųjų olimpinėse žaidynėse.

Buvo ir mažesnių, bet Lietuvą japonams geriau pažinti padėjusių renginių – kovo 10–16 d. gatvės festivalyje Ginzos kvartale esančioje parduotuvėje pristatyta Kaziuko mugė. Džiugu, kad atsiranda naujus tiltus tarp Lietuvos ir Japonijos tiesiančių Japonijos lietuvių bendruomenės narių. Sėkmingiausias to pavyzdys – jauna ir perspektyvi Hamamacu mieste įsikūrusi menininkė Augustė Lubickaitė (Augustė Lu), kurios asmeninės parodos keliauja po skirtingus Japonijos miestus, o balandį buvo nutūpusios ir į Tokijo Ropongi kvartalą.

Kaip apie Lietuvą sužino ir už Tokijo

2025-ieji buvo puikūs metai Lietuvai pasireklamuoti tarp japonų ir Japoniją lankančių svečių. Puiki proga tam buvo Osakoje vykusio EXPO paroda, kurioje Lietuva turėjo paviljoną kartu su Latvija strategiškai puikioje vietoje (šalia Europos Sąjungos) ir sulaukė 900 000 lankytojų, o baravykas *Barabičian* (pavadinimas japonų kalba sudarytas iš lietuviško žodžio *baravykas* ir latviško *baravika*) tapo vienu mėgstamiausių parodos lankytojų talismanu. Į EXPO paviljoną lietuviai susibūrė giedoti „Tautiškos giesmės“ liepos 6-ąją, o rugpjūčio 21–23 d., nepaisant alinančių karščių, buvo pristatyta Dainų šventės tradicija ir prisimintas Baltijos tautų vienybę įrodęs ir ne vieną japoną anuomet sujaudinęs Baltijos kelias. Taigi, lietuviška kultūra pulsavo ne tik Tokijas.

Lapkričio 29 d. šalia Tokijo esančioje Jokohamoje, antrame pagal gyventojų skaičių mieste, Vilniuje įsikūręs teatras „Mmlab“ pristatė Lietuvos, Lenkijos ir Japonijos bendros kūrybos garso ir judesio performansą „Sajonakidori“ („Sayonakidori“). Beje, Lietuvos ženklų jau yra ir populiariajame Mumių slėnyje, įkurtame ne per toliausiai nuo Tokijo, – advento metu savaitgalis buvo skirtas ir Baltijos šalims, o viename ten esančių prekybos centrų dar per Kalėdas kabojo lietuviški sodai, buvo galima įsigyti lietuviškų žvakių.

Po truputį glaudėjantis bendradarbiavimas tarp Vilniaus ir Nagojos, ketvirto pagal dydį Japonijos miesto, šiemet davė vaisių – pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas tarp Lietuvos nacionalinio muziejaus ir Nagojos miesto muziejaus.

Lietuviškos salelės anapus Tokijuje

Lietuva ir Japonija yra tiek geografiškai, tiek kultūriškai toli viena nuo kitos. Bent jau taip gali atrodyti. Tačiau mus ypač artina geopolitinės realijos, į kurias mūsų visuomenės žvelgia panašiai. Gerokai už Japoniją mažesnė Lietuva yra Japonijos pripažinta kaip viena strateginių partnerių. Sunku pervertinti vis stiprėjančius saitus tarp nutolusių valstybių, kurių kultūrinis bendravimas buvo minimalus iki pat diplomatinių santykių atkūrimo 1991-aisiais. Tai skatina dar labiau įvertinti Japonijoje atrandamus Lietuvos kultūros ženklus, kurių kasmet vis daugėja.

Išskirtinai lietuviškų salelių galima rasti viena nuo kitos nutolusiosiose Japonijos vietose – tai Hiroko Mori ir Stasio Eidrigėvičiaus meno muziejus Otaru (Hokaide), Lietuvos namai Kudžyje (mieste, bendradarbiaujančiame su Klaipėda nuo 1989 m.) ir garbės generalinio konsulo Šigehiro Komaru 2024 m. Fukujamoje įkurtas Lietuvos muziejus.

Vis dėlto glaudžiausia dvišalė jungtis išlieka Kaune rezidavęs konsulas Čijunė Sugihara, lemtingais 1940-aisiais gelbėjęs jau sovietizuojamoje Lietuvoje įstrigusius žydų pabėgėlius. Jaocu miestelyje (nuo 2019 m. besigiminiuojančiame su Kaunu) įkurtas Sugiharos memorialinis muziejus. Itin daug dėmesio žydų pabėgėlių istorijai ir Sugiharos vaidmeniui juos gelbstint skiriama muziejuje „Curuga – žmoniškumo uostas“. Šiomet Curugos muziejus pristatė Lietuvos nacionalinio muziejaus parengtą parodą „Išgyventi Sibirą: Lietuvos tremčių istorijos“. Gifu prefektūra, kuriai priklauso Jaocu miestelis, yra stiprus gravitacinis taškas skleisti žiniai apie Lietuvą. Šią vasarą Gifu mieste vyko festivalis „Lithuania Now!“, kuriame skaitytos paskaitos apie Lietuvą, vyko fotografijų parodos, supažindinta su lietuviška virtuve ir tradiciniais amatais ir net mokyta lietuvių kalbos.

2025-ieji suteikė progą japonams dar šiek tiek artimiau susipažinti ir su lietuvių literatūra – japonų kalba išleista daugeliui lietuvių žinoma rašytojos Vytautės Žilinskaitės (1930–2024) pasaka „Robotas ir peteliškė“ (vertėja – lituanistė dr. Eiko Sakurai). Taip įprasminamas prieš metus Amžinybėn iškeliavusios kūrėjos atminimas. Knygą puošia Japonijoje jau santykinai žinomo S. Eidrigėvičiaus iliustracijos.

Kadangi lietuvių Japonijoje nedaug, dažnas mūsų jaučiasi savo kultūros ambasadoriumi. Šie metai buvo sėkmingi ir tuo, kad įvyko didelis poslinkis mums bendraujant su kitomis bendraminčių diasporomis – rudenį surengtas pirmasis istorijoje Japonijoje gyvenančių estų, latvių ir lietuvių diasporų bendras sambūris

Odaibos saloje, kaip ir ankstesniais metais, Trispalvė ir Vytis ne kartą plevėsavo mitinguose Ukrainai remti.

Taigi, atsižvelgiant į beveik neaprašytą, bet vykusį japonų ir lietuvių kultūrinį bendradarbiavimą 2024-aisiais ir laukiant kultūriškai gana intensyvių ateinančių metų, yra pagrindo skambiai pareikšti, kad Tokijas yra pilnas lietuviškos kultūros.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.